

Europeiska
kommissionen

En ny start för den sociala dialogen

Ett socialt Europa

En ny start för den sociala dialogen

Europeiska kommissionen

Generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och inkludering

Enhet A2

Manuskriptet färdigställdes i augusti 2016

Varken Europeiska kommissionen eller någon annan part som verkar i kommissionens namn kan ta ansvar för hur informationen i denna publikation används.

Länkarna i denna publikation var korrekta vid tidpunkten för färdigställandet av denna publikation.

© Omslagsfoto: Europeiska unionen

För att använda foton som inte omfattas av upphovsrätt tillhörande Europeiska unionen måste tillstånd först inhämtas från innehavaren/-arna av upphovsrätten.

***Europe Direct är en tjänst som hjälper dig att få svar
på dina frågor om Europeiska unionen.***

Gratis telefonnummer (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(* Varken informationen eller samtalen kostar i regel något (men vissa operatörer, telefonkiosker och hotell kan ta betalt för samtalen).

En stor mängd övrig information om Europeiska unionen är tillgänglig på internet via Europa-servern (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå, 2016

ISBN 978-92-79-60886-5 - doi:10.2767/38647 (print)

ISBN 978-92-79-60827-8 - doi:10.2767/837882 (PDF)

© Europeiska unionen, 2016

Kopiering tillåten med angivande av källan.

Printed in Belgium

TRYCKT PÅ PAPPER SOM BLEKTS UTAN ELEMENTÄRT KLOR (ECF)

En beskrivning av den europeiska sociala dialogen

Den sociala dialogen hänvisar till diskussioner, samråd, förhandlingar och gemensamma åtgärder som regelbundet sker mellan arbetsmarknadsparter som arbetsgivare och fackföreningar. Den sociala dialogen omfattar ett brett spektrum av sociala och arbetsrelaterade frågor och ibland offentliga myndigheter. Den lanserades på EU-nivå 1985 av Europeiska kommissionens ordförande Jacques Delors i Val Duchesse.

Att utveckla och främja den sociala dialogen är ett viktigt inslag i den europeiska sociala modellen eftersom den spelar en avgörande roll för att främja konkurrenskraft och rättvisa samt öka det ekonomiska välbefinnandet och det sociala välbefinnandet. Den europeiska sociala dialogen kompletterar den sociala dialogen som sker på nationell nivå.

DIALOGENS NIVÅER

BRANSCHÖVERGRIPANDE

Omfattar ekonomin som helhet.

SEKTORSÖVERGRIPANDE

Omfattar arbetstagare och arbetsgivare i mer än 40 sektorer av ekonomin.

TYPER AV DIALOG

TVÅPARTSDIALOG

Dialog mellan de europeiska arbetsgivarorganisationerna.

TREPARTSDIALOG

Interaktion mellan arbetsgivarorganisationer, fackföreningar och EU-institutioner (Europeiska kommissionen, Europeiska rådet och Europeiska unionens råd).

DRIVKRAFTER BAKOM DIALOGEN

AUTONOM

Alla typer av gemensamma aktiviteter som följer arbetsprogrammen för arbetsmarknadens parter.

FÖRDRAGSBASERAD

Samråd och möjliga förhandlingar om överenskommelser i sociala politikområden (artikel 153–155 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget)).

Vilka är de europeiska arbetsmarknadsparterna?

BRANSCHÖVERGRIPANDE ARBETSMARKNADSPARTER

I den branschövergripande sociala dialogen deltar organisationer som företräder arbetstagare och arbetsgivare från både den privata och den offentliga sektorn, små och medelstora företag, personal och ledning.

Allmänna branschövergripande organisationer:

- BUSINESSEUROPE.
- Europeiska centrumet för offentliga företag (CEEP).
- Europeiska fackliga samorganisationen (EFS).

Branschövergripande organisationer som företräder vissa kategorier av arbetstagare eller företag:

- Europeiska sammanslutningen för hantverksföretag och små och medelstora företag (UEAPME).
- Eurocadres.
- Den internationella ledarfederationen för chefer och högre tjänstemän (CEC).

Specifika organisationer

- Eurochambres.

ARBETSMARKNADSPARTER PÅ SEKTORSNIVÅ

Omkring 80 europeiska organisationer från vissa ekonomiska sektorer deltar i den sociala dialogen inom sina respektive sektorer.

Representativitet

För att erkännas som en partner i den europeiska sociala dialogen måste en organisation vara organiserad på EU-nivå och både kunna delta i samråd och förhandla om avtal. Organisationer bör vara **representativa** för flera EU-länder och deras nationella medlemmar måste erkännas som arbetsmarknadsparter i sina respektive länder.

Representativa intresseorganisationer i den mening som anges i artikel 154–155 i EUF-fördraget måste

- vara branschövergripande eller inriktade på specifika sektorer eller kategorier samt ha en organisation på EU-nivå,
- bestå av organisationer som själva ingår och är en erkänd del av medlemsstaternas strukturer för arbetsmarknadens partner, ha kapacitet att förhandla fram avtal och vara representativa för flera medlemsstater,
- ha strukturer som säkerställer en effektiv medverkan i samrådsprocessen⁽¹⁾.

Sedan 2006 har Eurofound, det EU-organ som ansvarar för att bedriva forskning om levnads- och arbetsvillkor, genomfört över 40 studier om representativitet. Eurofound förser kommissionen med bevis som behövs för att bedöma hur representativa de europeiska arbetsmarknadsparterna är.

(1) Kommissionens beslut 98/500/EG av den 20 maj 1998.

Typer av dialog

EU främjar den sociala dialogen. När arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer på EU-nivå bestämmer sig för att starta en officiell dialog kommer kommissionen att tillhandahålla ramen till den. Denna ram omfattar den branschövergripande kommittén för social dialog och 43 sektorsvisa dialogkommittéer som täcker så skilda ekonomiska sektorer som jordbruk, bankverksamhet, handel, civil luftfart, byggindustrin, den kemiska industrin, utbildning, sjukhus och hälso- och sjukvård, hotell och restauranger, transport och många fler (se sidan 11 för en fullständig lista).

Tvåpartsdialog på europeisk nivå sker mellan arbetsgivaren och de fackliga organisationerna. De frågor som diskuteras kan påverka antingen branschen som helhet eller särskilda sektorer. Tvåpartsdialogen sker i de ovan nämnda kommittéerna med Europeiska kommissionen som medlare.

I en **trepartsdialog** träffas representanter för arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer och företrädare för EU-institutionerna (Europeiska kommissionen, Europeiska rådet, Europeiska unionens råd) under det sociala trepartstoppmötet för tillväxt och sysselsättning, som arrangeras två gånger per år. De för också regelbundna samtal på teknisk och politisk nivå om makroekonomi, sysselsättning, socialt skydd, utbildning och fortbildning.

VISSTE DU DETTA?

Den sektorsvisa sociala dialogen har utvecklats avsevärt, från bara 19 ekonomiska sektorer 1999 till 43 kommittéer 2016. Den har också producerat sex ramavtal som genomförts av direktiv (t.ex. inom sjötransport, järnväg, civil luftfart, sjukhus och hälso- och sjukvård samt inre vattenvägar). Kommittéernas arbete bestäms av arbetsprogram som godkänts av arbetsmarknadens parter.

Forum för europeisk social dialog

- **Socialt trepartstoppmöte för tillväxt och sysselsättning:** Med sammansättningen på presidentnivå och närheten till Europeiska rådets beslutsprocess fungerar det sociala trepartstoppmötet som huvudsakligt politiskt forum för samråd med arbetsmarknadens parter. Eftersom toppmötet äger rum före Europeiska rådets mars- och oktobermöten är det ett bra tillfälle att debattera den ekonomiska och sociala politik som senare ska diskuteras av stats- och regeringscheferna.
- **Makroekonomisk dialog:** Den makroekonomiska dialogen är ett forum på hög nivå (ministernivå) där rådet, kommissionen, Europeiska centralbanken och arbetsmarknadens parter kan utbyta åsikter. Forumet inrättades under Europeiska rådet i Köln i juni 1999 med målet att bidra till tillväxten och stabiliteten för EU:s makroekonomiska ram.
- **Kommittén för social dialog (branschövergripande):** Kommittén för social dialog är det viktigaste forumet för EU:s branschövergripande tvåpartsdialog.
- **Sektorsvisa kommittéer för social dialog:** De sektorsvisa kommittéerna för social dialog är ett forum för diskussion och samråd om sysselsättning och socialpolitiska förslag i specifika sektorer.
- **Sambandsforum** underlättar utbytet av information mellan alla arbetsmarknadsparter på EU-nivå och kommissionen.
- Rådgivande utskott.
- Arbetsmarknadsparternas seminarier och gemensamma projekt.

VISSTE DU DETTA?

Enligt EU-fördraget kan arbetsmarknadens parter direkt forma anställningsförhållandena i hela Europa genom att ingå avtal på EU-nivå.

Hur fungerar den sociala dialogen?

Arbetsmarknadens parter känner till hur det är på Europas arbetsplatser. De förstår behoven hos arbetstagare och företag och tillvaratar deras intressen. Genom att engagera dem på EU-nivå är det lättare att vid initiativ på EU-nivå ta hänsyn till deras ståndpunkter. Som ett resultat spelar de en viktig roll i utvecklingen av EU:s socialpolitik och i att definiera europeiska sociala normer. Dialogen mellan arbetsmarknadens parter påverkar inte bara hur arbetsmarknaderna och arbetet organiseras, den bidrar också till att öka den ekonomiska tillväxten, skapa arbetstillfällen och skapa rättvisa arbetsplatser. Därför är det Europeiska kommissionens roll att stödja och främja den sociala dialogen.

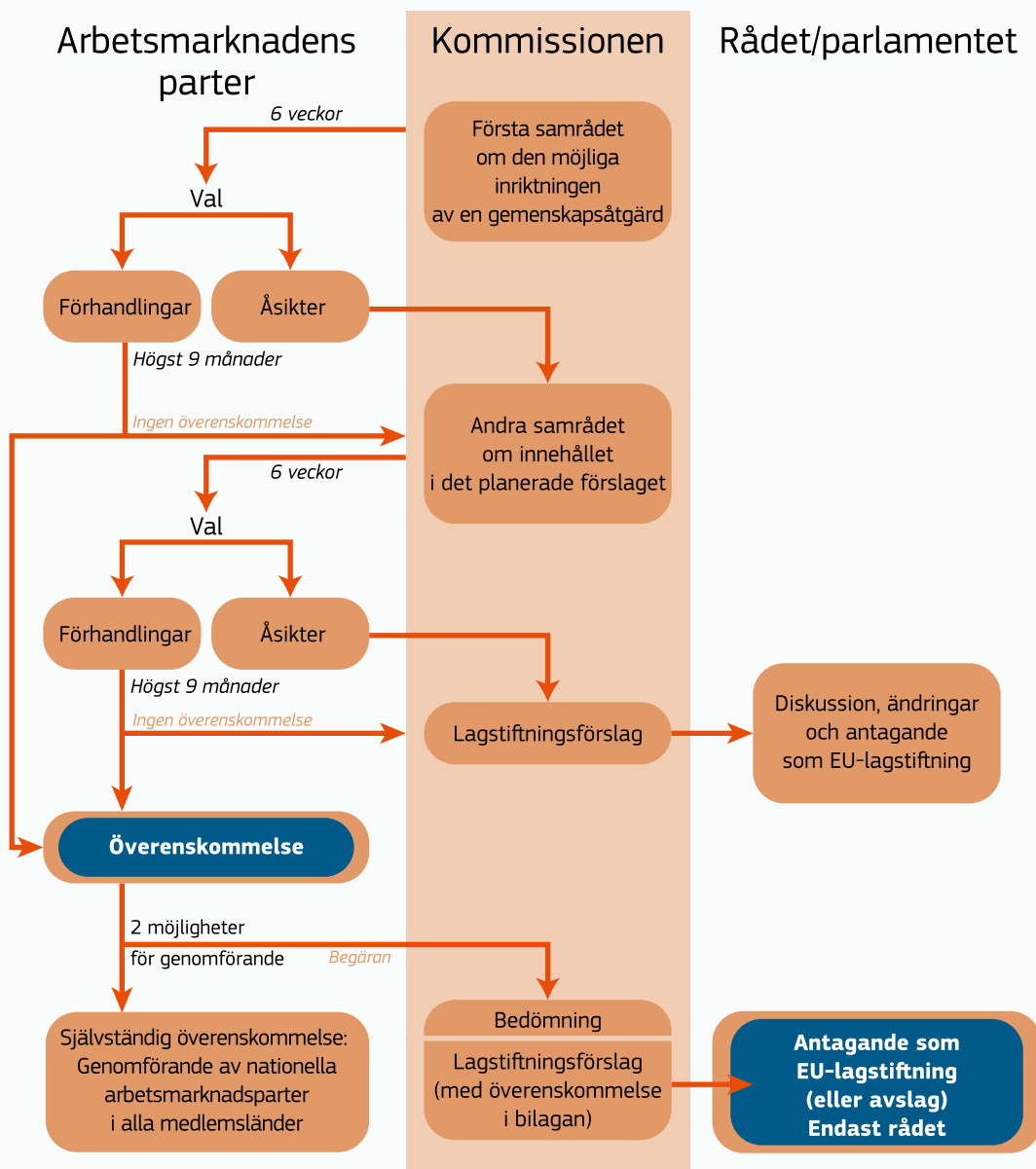
Arbetsmarknadsparternas avgörande roll i utformningen av lagstiftning som hänför sig till socialpolitik definieras i artiklarna 152, 154 och 155 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Som framgår av diagrammet nedan, samråder kommissionen med arbetsmarknadens parter om åtgärdens möjliga inriktning innan den lägger fram ett förslag som rör socialpolitik. Därefter, om kommissionen bedömer en åtgärd på EU-nivå som rimlig, samråder den om innehållet i det planerade förslaget. Arbetsmarknadens parter kan begränsa sig till att ge kommissionen ett yttrande eller en rekommendation i ärendet i fråga. De kan också själva, enligt artikel 155 i EUF-fördraget, inleda förhandlingar i frågan.

Enligt artikel 155 i EUF-fördraget har arbetsmarknadens parter rätt att förhandla avtal på eget initiativ. Dessa avtal kan sedan genomföras inom EU av arbetsmarknadens parter själva eller via EU-lagstiftning.

Samråd och förhandlingsordning enligt artiklarna 154 och 155

Resultat

Hittills har förhandlingsförfarandet i den sociala dialogen (artiklarna 154 och 155 i EUF-fördraget) lett till fyra avtal på branschövergripande nivå som har genomförts genom via följande direktiv:

- Ramavtalet från december 1995 om **föräldraledighet**, som ger alla anställda en personlig, icke-överförbar rätt till minst tre månaders föräldraledighet tills barnet når en viss ålder (som ska definieras på nationell nivå) upp till åtta år. Överenskommelsen ger också anställda rätt till ledighet för viktiga familjefrågor (rådets direktiv 96/34/EG).
- Arbetsmarknadens parter **reviderade föräldraledighetsavtalet** i juni 2009. I förändringarna ingår en höjning av den lägsta nivån på föräldraledighet från tre till fyra månader per anställd, där minst en månad inte kan överföras mellan föräldrarna (rådets direktiv 2010/18/EU).
- I ramavtalet från juni 1997 om **deltidsarbete** fastställs principen att deltidsanställda inte kan behandlas mindre förmånligt än jämförbara heltidsarbetande enbart på grund av att de arbetar deltid (rådets direktiv 97/81/EG).
- I ramavtalet från mars 1999 om **visstidsarbete** fastställs principen att visstidsanställda inte kan behandlas sämre än jämförbara arbetstagare på tillsvidareanställningar enbart på grund av att de har en visstidsanställning (rådets direktiv 1999/70/EG).

Ett antal **sektorsavtal** har också genomförts av direktiven. Dessa inkluderar avtal om begränsningar av arbetstider inom olika transportsektorer (sjöfart, civil luftfart, järnväg, inre vattenvägar), om att genomföra sjöarbetskonventionen och om att förebygga stick- och skärskador inom hälso- och sjukvårdssektorn.

EU:s sociala dialog kan också resultera i **självständiga avtal**. I dessa fall upprättar arbetsmarknadens parter en allmän ram på EU-nivå som tvingar deras anslutna nationella organisationer att genomföra avtalet i enlighet med nationella förfaranden och metoder som rör ledning och arbete och som är specifika för medlemsländerna. För närvarande finns det fyra självständiga överenskommelser som slutits på den branschövergripande nivån:

- **Distansarbete** (2002).
- **Stress på arbetsplatsen** (2004).
- **Trakasserier och våld på arbetsplatsen** (2007).
- **Inkluderande arbetsmarknader** (2010).

Inkluderande arbetsmarknader: År 2010 antog arbetsmarknadens parter en gemensam överenskommelse som beskriver vad som kan göras för att förbättra integration på arbetsmarknaden. Överenskommelsen presenterar de viktigaste utmaningarna och diskuterar en rad åtgärder som arbetsmarknadens parter kan vidta för att hjälpa människor i missgynnade situationer att finnas kvar och utvecklas på arbetsmarknaden. Den syftar också till att öka medvetenheten bland anställda och arbetstagare om fördelarna med inkluderande arbetsmarknader.

Förebygga våld och trakasserier på arbetsplatsen: Forskning visar att varje år utsätts var tjugonde arbetare för mobbning och/eller trakasserier. Som svar på detta nådde arbetsgivare och fackföreningar en överenskommelse 2007 om nolltolerans för moraliska och sexuella trakasserier och fysiskt våld på arbetsplatsen. I överenskommelsen anges rutiner som europeiska företag kan använda i arbetet med möjliga fall.

Gemensamma överenskommelser har också slutits på branschnivå (som t.ex. 2004 års **överenskommelse** om europeiska förarbevis för lokförare som utför gränsöverskridande, kompatibla tjänster) och på flersektorsnivå (som t.ex. 2006 års **överenskommelse** om hälsoskydd för arbetare genom god hantering och användning av kristallinkvarts och produkter som innehåller det).

Men resultaten av den sociala dialogen går mycket längre än till lagstiftning och självständiga avtal. En betydande del av de europeiska arbetsmarknadsparternas arbete innebär följande relevanta politiska utvecklingar och ser till att deras gemensamma röst hörs i intresse för de företag och de arbetare de representerar. Den europeiska sociala dialogen resulterar också i publikationen av olika gemensamma texter och verktyg för att ge politiskt stöd och praktiska råd för att stödja medlemmarnas verksamhet.

Ramen för åtgärder på ungdomsarbetslösheten: I juni 2013 avtalade de branschövergripande arbetsmarknadsparterna en ram för åtgärder om ungdomssysselsättning. De förband sig att främja lösningar för att minska ungdomsarbetslösheten och uppmanade nationella arbetsmarknadsparter, myndigheter och andra intressenter att aktivt arbeta mot detta mål.

En ny start för den sociala dialogen

Den sociala dialogen är avgörande för att främja både konkurrenskraft och rättvisa i Europa. Länder med en lång tradition av social dialog tenderar att ha starkare, stabilare ekonomier och är ofta Europas mest konkurrenskraftiga.

Med tanke på den viktiga roll som den sociala dialogen spelar och de positiva effekter den har på ett lands ekonomi är utmaningen idag att stärka dess roll i alla EU:s medlemsländer.

Som ett svar på denna utmaning annonserade Europeiska kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker en "ny start för den sociala dialogen". Initiativet lanserades på en högnivåkonferens i mars 2015, där arbetsmarknadens parter och kommissionen kom överens om behovet av

- ökat deltagande av arbetsmarknadens parter i den europeiska planeringsterminen,
- starkare betoning på kapacitetsuppbyggnad av nationella arbetsmarknadsparter,
- starkare engagemang från arbetsmarknadens parter i EU:s politik och lagstiftning,
- tydligare relation mellan avtal mellan arbetsmarknadsavtal och bättre lagstiftning för tillväxt och sysselsättning (*Better Regulation Agenda*).

Åtgärder för att genomföra detta började vidtas strax efter konferensen, och vidare specifika åtgärder formaliserades av ett gemensamt uttalande som undertecknades den 27 juni 2016 av kommissionens vice ordförande för euron och social dialog Valdis Dombrovskis, av Marianne Thyssen, kommissionär med ansvar för sysselsättning, socialpolitik, kompetens och arbetskraftsrörlighet, av de europeiska branschövergripande arbetsmarknadsparterna (ETUC, BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP) och av Nederländska ordförandeskapet för Europeiska unionens råd.

Det gemensamma uttalandet understryker den europeiska sociala dialogens roll som en viktig del av EU:s sysselsättnings- och socialpolitik. Den identifierar också vilka åtgärder som ska vidtas av undertecknarna, med målet att ytterligare stärka den sociala dialogen på EU-nivå och nationell nivå. Uttalandet hänvisar också till slutsatser om "en ny start för den sociala dialogen", som tidigare antagits av EU:s ministrar för sysselsättning och sociala frågor i juni 2016.

Arbetsmarknadens parter i branschövergripande social dialog

Europeiska fackliga samorganisationen (EFS)	http://www.etuc.org
Confederation of European Business (BUSINESSEUROPE)	http://www.businessseurope.eu
Europeiska centrumet för offentliga företag (CEEP)	http://www.ceep.eu
Europeiska sammanslutningen för hantverksföretag och små och medelstora företag (UEAPME)	http://www.ueapme.com
Eurocadres (facklig organisation som representerar chefer och specialister på Europanivå) – som en del av EFS-delegationen	http://www.eurocadres.org
Den internationella ledarfederationen för chefer och högre tjänstemän (CEC) – som en del av EFS-delegationen	http://www.cec-managers.org

Sektorsvisa kommittéer för social dialog

Naturresurser	Jordbruk	Utvinningsindustri	Havsfiske
Tillverkning	Kemisk industri	Byggnadsindustri	Elektricitet
	Livsmedels- och dryckesindustri	Skodon	Möbler
	Gas	Metallindustri	Pappersindustri
	Varvsindustri	Stål	Socker
	Garvning och skinn	Textil och kläder	Träbearbetning
Tjänster	Audiovisuell industri	Bankväsendet	Catering
	Centrala statliga myndigheter	Civil luftfart	Handel
	Utbildning	Grafisk industri	Hotell/restaurang/kafé
	Sjukhus	Industriell rengöring	Inre vattenvägar
	Försäkringar	Live-uppträdande	Lokala och regionala myndigheter
	Sjötransport	Personlig service	Hamnar
	Posttjänster	Privat säkerhet	Professionell fotbollsspelare
	Järnväg	Vägtransport	Telekommunikation
Bemanningsföretag			

HUR HITTAR MAN EU:S PUBLIKATIONER?

Gratispublikationer

- Ett enskilt exemplar genom EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- Flera exemplar/affischer/kartor hos Europeiska unionens representationer (http://ec.europa.eu/represent_sv.htm), hos delegationer i länder utanför EU (http://eeas.europa.eu/delegations/index_sv.htm), genom att kontakta nätverket Europe Direct (http://europa.eu/eurodirect/index_sv.htm) eller ringa 0080067891011 (gratis inom hela EU) (*).

(* Varken informationen eller samtalen kostar i regel något (men vissa operatörer, telefonkiosker och hotell kan ta betalt för samtalen).

Avgiftsbelagda publikationer

- Genom EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Mot bakgrund av den avgörande roll som den europeiska sociala modellen spelar genom att främja konkurrenskraft och rättvisa och öka det ekonomiska välbefinnandet arbetar Europeiska kommissionen för att främja den sociala dialogen över hela EU. I centrum för detta initiativ ligger den "nya starten för den sociala dialogen", en gemensam strävan som stöds av EU:s institutioner och sociala parter i syfte att ytterligare stärka den sociala dialogen på EU-nivå och nationella nivåer.

Ytterligare information om social dialog
<http://ec.europa.eu/social/socialdialogue>

#EUsocdia

Du kan hämta eller prenumerera på våra publikationer gratis på
<http://ec.europa.eu/social/publications>

Vill du få regelbundna uppdateringar från GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering kan du registrera dig för det kostnadsfria e-nyhetsbrevet från Sociala Europa på
<http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>

<https://www.facebook.com/socialeurope>

https://twitter.com/EU_Social

